GAZETA Wielkiego Xięstwa POZNAŃSKIEGO.

Nakładem Drukarni Nadwornéj *W. Dekera i Spółki.* — Redaktor: *A. Wannowski.*

№ 196. W Piątek dnia 23. Sierpnia. 1839.

Wiadomości krajowe.

Z Berlina, dnia 20. Sierpnia.

J. K. W. Xiężna Albrechtowa wyjechała stąd do Hagi.

Wiadomości zagraniczne.

Polska.

Z Warszawy, dnia 18. Sierpnia.

Dla zapobieżenia brakowi pierwszych potrzeb życia i pomnożenia dochodów miasta Kielc, obok istniejącego już w tém mieście targu w dni wtorkowe, zaprowadzony jeszcze został targ nowy, mający się odbywać każdego tygodnia w dni piątkowe.

W tych dniach otworzony został w Warszawie, w pałacu Paca przy ulicy Miodowéj pod Nr. 493, zakład drukarni (niegdyś Łątkiewicza) zaopatrzony w pisma: angielskie, rond, rossyjskie, niemieckie, greckie, hollenderskie, różnéj objętości rzymskie, włoskie i rozmaite ozdobne, oraz w prassy angielskie nowe.

Rada Administracyina Królestwa, w wykonaniu Najwyżéj zatwierdzonéj w dn. 18. (30.) Maja 1837 r., przez Jego Cesarsko-królewską Mość opinii Rady Państwa, w Departamencie do spraw Królestwa Polskiego, wskazującéj zasady, wedle których mieszkańcy tegoż Królestwa nieuznani za Szlachtę, mogą się zaciągać do służby w wojsku Cesarsko-Rossyjskiem, na prawach ochotników, zasady takowe podała do powszechnéj wiadomości: Art. 1. Do służby w wojsku Cesarsko-Rossyjskiém, przyjmowani będą z Królestwa na prawach ochotników: a) Synowie podoficerów b. wojska polskiego, dymissyonowanych przed rewolucyą w stopniu oficerskim i niesłużących w czasie rokoszu. b) Synowie Poruczników i Podporuczników byłego wojska polskiego, nie mających udziału w rokoszu. c) Synowie Urzędników b. Administracyi wojennéj, uwolnionych ze służby z powodu zmniejszenia etatów lub zwinięcia posad, które zajmowali. d) Synowie Urzędników cywilnych, uwolnionych ze służby lub zmarłych przed zatwierdzeniem w dniu 11. (23.) Maja 1836 roku Klassyfikacyi urzędów cywilnych, którzy zajmowali posady klassie 7., 8., 9. i 10. odpowiednie, a w rewolucyi osobistego nie mielu udziału. e) Uczniowie byłego Alexandrowskiego Uniwersytetu nie-szlachta, którzy przed rewolucyą otrzymali stopień Doktora, albo Magistra, nie mieli udziału w rokoszu, tudzież uczniowie kursów dodatkowych, przy Gimnazyum Warszawskim zaprowadzonych, oraz uczniowie tutejszych Gimnazyów, którzy ukończyli 8

klass z pożytkiem i pochwałą Zwierzchności; wyłączają się jednak od tego uczniowie byłych szkół Wojewódzkich, które się tylko składały z klass 6, tudzież uczniowie obecnych szkół, które nie liczą 8 klass. — f) Synowie takich osób, które w skutek uchwały byłych Rad Wojewódzkich, zatwierdzonéj przez były Senat Królestwa, zapisane zostały do ksiąg Szlacheckich, obecnie jednak nie mogą złożyć dowodów rodu szlacheckiego, wymaganych artykułem 17 nowego Dekretu Najj. Pana o Szlachectwie; z pomiędzy tych jednakowoż, przyjęci zostają do wojska na prawach ochotników tacy tylko, których ojcowie jeszcze przed rewolucyą zapisani zostali do ksiąg Szlacheckich, za upoważnieniem b. Senatu, i którzy dotąd posiadają nieruchome własności ziemskie; wszakże ci, którzy w samych tylko miastach podobne własności posiadają, od tego dobrodziejstwa są wyłączeni. g) Synowie osób niepobierających lub pobierających płacę, sprawujących obowiązki, nieuważane za służbę rządową, przy różnych władzach i instytucyach Królestwa, jako to: Sędziów Pokoju, Rejentów lub Notaryuszów, opiekunów i członków rad opiekuńczych szpitalnych, Prezesów i członków władz Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, kadencyjnych członków [illegible] Ogniowego, członków Kommissyi Umorzenia Długów, członków od Stanu Kupieckiego w Banku, Sędziów Trybunału Handlowego w Warszawie, nakoniec Mecenasów przy Najwyższym Sądzie. h) Synowie Naczelników domów handlowych, prowadzących interesa bankierskie za granicą, lub handel hurtowy, i w ogólności synowie kupców chrześcijan, mających prawo remissowe czyli składowe, skoro złożą świadectwa od Komm. R. S. W. D. i O. P., że ojcowie ich rzeczywiście prowadzili handel przynajmniéj lat 12 bez przerwy, i w tym czasie nie popełnili bankructwa i nie wchodzili z wierzycielami w dobrowolne układy. i) Synowie Duchownych Grecko-Rossyjskich w Królestwie, na tych samych zasadach jak w Rossyi. k) Synowie Duchownych Grecko-Unickich, z warunkiem, jeśli przy podaniu o przyjęcie ich do służby, złożą następujące dowody: 1. Świadectwo z ukończonych nauk w Gimnazyum, albo w średnim oddziale Seminaryi. 2. Zezwolenie rodziców na wejście do wojska. 3. Metrykę chrztu. 4. Świadectwo, iż nie byli pociągani w drodze karnéj do odpowiedzialności sądowéj. l) Synowie Pastorów protestanckich w Królestwie. m) Cudzoziemcy, oraz ich synowie, jeśli udowodnią, iż w ojczyznie swojéj uznani są za rodowitą Szlachtę. — Art. 1. Wszystkie osoby, w poprzednim artykule wyszczególnione, zaciągnąwszy się z ochoty do wojska, używać będą przywilejów, jakie w Zbiorze praw wojennych są wskazane.

F r a n c y a.

Z Paryża, dnia 14. Sierpnia.

Wczoraj w południe Król z St. Cloud na zamek Tuilleryé przybył. Natychmiast zgromadzili się tam Ministrowie. Marszałek Soult, nim na tę radę przybył, miał prawie dwugodzinną rozmowę z Hr. Appony, posłem austryackim, który pieszo do Ministeryum spraw zewnętrznych się udał. — Lord Granville, poseł angielski, przed południem dnia tego z Marszałkiem Soult odbył konferencyę. Król dopiero o godz. 6. wrócił do St. Cloud, rozmówiwszy się wprzódy z Hr. Sebastiani.

Słychać, że Hr. Sebastiani ku końcowi tygodnia tego wróci na miejsce urzędowania swego do Londynu.

M e s s a g e r donosi, że na Radzie Ministrów czynną interwencyę w sprawach Wschodu uchwalono i że korpus armii ma być wyprawiony, aby Smyrnę zająć i z miasta tego drugą zrobić Ankonę. Z innéj strony donoszą tylko, iż Ministeryum obecnie postanowiło korpus armii pod Tulonem skoncentrować, któryby w razie potrzeby zaambarkować można było. Jeżeli to w istocie nastąpi, to podług rachuby Admirała Duperré, Ministeryum zniewolonémby było na przyszłéj sessyi żądać 100 mil. fr. dodatkowego kredytu. Wszakże o ile i ta wiadomość prawdziwa, z pewnością powiedzieć nie umiemy, kiedy gazety tutejsze codziennie o sprawach wschodnich nowe, przesadne umieszczają wieści i domysły.

D z i e n n i k s p o r ó w celem wyjaśnienia stósunków między W. Brytanią i Persyą zachodzących umieścił pismo, które W. Mustheid (pierwszy kapłan) w Ispahanie do posła angielskiego Mac-Neil wydał, gdy tenże przed wyjazdem swoim do niego się udał, aby przez pośrednictwo jego względy i przyjaźń Szacha dla Anglii pozyskać. Wylicza Mustheid w têm piśmie zażalenia, które Szacha do wyprawy przeciw Heratowi skłoniły. „Wszyscy mieszkańcy Persyi, powiada Arcykapłan, twierdzą, że lud na naszéj wschodniéj granicy mieszkający, przeciw spokojnym mieszkańcom prowincyi naszéj Khorassan, wszelkich najohydniejszych bezprawi i okrucieństw się dopuszczał. Co mówię? okrucieństwo to dotknęło nawet sług prawdziwego Boga, którzy albo w téj prowincyi albo w Astarabadzie nieszczęściem w szpony tych wrogów się dostali. Kobiety i dzieci, starców i słabych — wszystkich bez litości wymordowano, a tych

którzy przed mieczem uszli, do niewoli zaprowadzono, złupiwszy wprzód ich dobra i zabrawszy im wszelki majątek. Tak sromotnym sposobem kilka prowincyi naszych wyludniono i spustoszono. Ostatniemi czasy okrucieństwa te, przedewszystkiém mieszkańcom Heratu przypisywane, w niesłychany sposób się mnożyły. Niezbożność tych ludzi do tego doszła stopnia, iż się nie wahali sług prawdziwego Boga żywcem palić albo pasy z nich drzeć, aż w śród okropnych męczarni ducha wyzionęli. Dość, bezeceństwa, których się ci niegodziwcy dopuszczali, wszelkie przechodzą wyobrażenia. W śród takich okoliczności powinnością każdego obywatela wszelkiéj usilności dołożyć, aby tym rozbojom i łupiestwom tamę położyć. Radbym wiedział, czyby rząd angielski na takowe rzeczy obojętnie spoglądał.«

P o r t u g a l i a.

Od chwili zamknięcia Kortezów zajmowano się powszechnie domysłami: jakie osoby wnijść mają do nowego Gabinetu. W skutek jednakże wiadomości o przedstawieniu Parlamentowi angielskiemu przez Lorda Palmerston prawa, mającego na celu powściągnięcie handlu niewolnikami pod banderą portugalską, zamierzone zmiany Gabinetu odłożono aż do przekonania się, jak dalece wspomnione prawo przyjdzie w wykonanie. W ogóle na osobach dyplomatycznych zrobiło ono nader nieprzyjemne wrażenie. W gazecie Rządowéj umieszczono nawet artykuł usprawiedliwiający postępowanie rzetelne Ministrów, a obwiniający Lorda Palmerston o nieprzyjazne względem Portugalii zamiary.

T u r c y a.

Z Konstantynopola, dnia 29. Lipca.

(Gaz. Powsz.) — Już był w pogotowiu statek parowy, mający Akif Efendego przewieść do Alexandryi, aby Baszy egipskiemu oświadczyć, iż ma otrzymać prawem dziedzictwa Egipt, Adanę, Syryę, Bagdad i t. p. i polubownie jako Sułtan nad temi krajami rządzić; — gdy naraz scena się zmieniła i stary Chosrew wszelkie ofiary swoje cofnął; rozkazał Akif Efendemu, żeby w miejscu pozostał a gdy Reprezentanci wielkich mocarstw Porcie zaręczyli, iż jest jednozgodną wolą wielkich mocarstw bronić Porty, co wyraźnie nota przez Admirala Roussin redagowana i przez kollegów jego podpisana potwierdza, oświadczając: »W i e l k i e m o c a r s t w a w z y w a j ą P o r t ę, a b y c z y n i o n y c h p r z e z M e h m e d a A l e g o p r o p o z y c y i b e z p r z y z w o l e n i a i c h n i e p r z y j m o w a ł a«, dywan oficera z zrzędną wyprawił missyą, w któréj powiada, że Mehmeda Alego roszczeń nie przyjmuje i że się w téj mierze z wielkiemi mocarstwami porozumieć winien. Admirał Roussin podobnie oficera do Alexandryi odesłał, aby oświadczyć Wicekrólowi, iż powinien z tonu spuścić, kiedy mocarstwa wielkie Portę wspierać postanowiły, gdyby orężem tego chciał dostąpić, czego w drodze układów nie dostąpi. Równocześnie polecili Reprezentanci zawierzytelnionym w Alexandryi konsulom, ażeby Mehmeda Alego przestrzegli, żeby nierozmyślnych kroków nie przedsiębrał. Lord Ponsonby korzystając z téj sposobności rozkazał Kapitanowi Walker i wszystkim na pokładzie flotty tureckiéj znajdującym się oficerom angielskim i innym poddanym N. Królowéj, aby niezwłócznie Alexandryą opuścili i do Malty się udali. Niewiemy istotnie, jak Kapitan Walker, będący w mocy Wicekróla, rozporządzeniu temu natychmiast zadość uczynić zdoła. Flotta turecka zupełnie już z egipską połączona i do niéj wcielona. Siła morska Wicekróla liczy więc w ogóle 5000 dział i opatrzona dostatecznie w amunicyę. Angielska i francuzka eskadra, która się pod Dardanellami skoncentruje, ledwo 1500 dział ma na pokładzie swoim; być więc może, że Mehmed Ali oburzony roszczeniami wielkich mocarstw o tém co mądrość nakazuje zapomni i szczęścia oręża doświadczać zechce. Grałby w tym razie w istocie *va banque*.

Rozmaite wiadomości.

Z P o z n a n i a. — Podczas upłynionego miesiąca Lipca ciągłe prawie były upały. Od samego początku onego upały się zwiększały i dochodziły w południe w cieni często 24°, a nawet i 27°. — Częste grzmoty pokrzepiały ziemię i lubo niekiedy z gradobiciem były połączone, jednak do użyźnienia pól wielce się przyczyniły. — Grassujące choroby, gastryczno-żółciowe i nerwowe febry, nie miały niebezpiecznego charakteru; między dziećmi panowały kochlusz i odra, mianowicie w powiecie Sredzkim. Smiertelność była małoznaczna i stan zdrowia między ludźmi w ogóle zadowalniający. W pow. Międzyrzeckim i Babimostkim owce dużo ucierpiały przez ospę. — Dn. 16. służącą na polu Bobrownickiém wraz z 13 owcami piorun zabił. — Dnia 25. w Wierzonie, powiecie Odalanowskim, dziewczynka dwuletnia od bramy, za którą z innémi dziećmi grała a którą wiatr gwałtownie zatrzasnął, zabitą została. Tegoż dnia w Jutroszynie, pow. Krobskiego dziewczyna 4 lat mająca, która garnuszek z kwasem witryolowym polizywała, po okropnych cierpie-

niach, trwających przeszło 24. godzin, mimo śpiesznie udzieloną pomoc, skonała. Posługacz policyjny z Kościana, nerwową gorączką złożony, uciekł w malignie z pomieszkania swego i w nocy na d. 28. w kanale Obry się utopił. Dnia 31. młynarczyk w témże mieście przez nieostrożność dostał się pod stępę i tak skaleczony został, że w kilka chwil ducha wyzionął.

W ciągu zeszłego miesiąca w obwodzie Rejencyi Poznańskiéj 22 osób utonęło. Strzelca jednego zabił strzał z fuzyi, która sama puściła a na przedmieściu w Poznaniu znaleziono w Warcie trupa nieznajoméj osoby bez znaków zewnętrznego uszkodzenia. W skutek uderzenia pioruna dn. 1. Lipca spaliło się w Połajewie, pow. Obornickiego, 5 stodół, w 3 dni późniéj tamże 1 stodoła, a dnia 17. w dobrach Xięcia Turn Taxis, Świnkowie, owczarnia z wszelkiemi zapasami paszy i 700 owcami. Inne pożary pochłonęły w ogóle 7 domów mieszkalnych, 6 stodół, 9 stajen i 2 kuźnie. Jeden ogień powstał przez podłożenie, dwa pożary przez nieostrożność. — Żniwa oziminy przez mniejszych gospodarzy po większéj części już pokończone, są obfite a chleb z nowego żyta pieczony bardzo dobrego smaku; zbiór rzepaka nie tak pomyślny, jak się spodziewano, dla tego téż cena jego znacznie w górę poszła. Siewy jare także pomyślne rokują plony, oraz jarzyny, ale owoce nie udały się.

Ze Lwowa. — »Tygodnika rolniczo-przemysłowego« Ad. Kasperowskiego wyszedł Nr. 32. i obejmuje: 1) Porównanie dwóch gospodarstw co do ich pożytku (dokończenie). 2) O uprawie buraków. 3) Niektóre wiadomości o handlu potażem. 4) Żeby z mąki stęchlizny się pozbyć. 5) Żeby jaja i kury same były smaczniejsze. 6) Jakim sposobem w każdéj chwili dojenia przekonać się o wartości mléka. 7) W Anglii czas jest skarbem. 8) Nowa pszenica.

Redakcyję wychodzącego w Lesznie pisma: Przyjaciel ludu, objął teraz uczony J. Łukaszewicz, po zmarłym Janie Poplińskim, który z j. ks. Tycem niezmordowaną pracą, nauką i znajomością rzeczy to pismo zawiązał i doprowadził do stopnia jego dotychczasowéj wyborności. (R. Lw.)

Jakim sposobem niekiedy różne rośliny powstają dotychczas trudno dociec. I tak po wielkim pożarze w Londynie 1660 r. pokryło się w krótkim czasie całe pogorzelisko tak wielkiém mnóstwem rośliny *sisimbrium iro*, iż utrzymywano, że w całéj Europie tyle jéj egzemplarzy nie znajdzie. Gdzie się tylko źródło solne pokaże, natychmiast wschodzi w tém miejscu mnóstwo roślin, chociaż wprzódy żadnych nie było. Na miejscach, gdzie moczary, bagna lub jeziora wyschną, powstaje nowa roślinność. I tak gdy duńską wyspę Zelandyję wysuszono, postrzegł na niéj Pan Vilgy roślinę *carex ciperoides*, która w Danii właściwie nie rośnie, a któréj tylko północne Niemcy są ojczyzną.

Turnieje w Anglii. — Hr. Eglingtoun wyprawi w swoim zamku w Ayrshire dnia 28., 29. i 30. Sierpnia turnieje, zupełnie w stylu średniego wieku, do których młodzież árystokracyi angielskiéj z wielkim przepychem się przysposabia. Przeszło 400 ubiorów zrobionych będzie podług wzorów średniego wieku. Słychać, iż xiążę Beaufort, albo hrabia Errol, ma być królem turniejów. Na królowę festynu i sędzinę waleczności rycerskiéj, przeznaczono lady Saymour. Spodziewają się rycerza, który jako nieznajomy wystąpi, i na którego powszechna ciekawość jest wytężona. Dnia 13. Lipca odbyło się ostatnie ćwiczenie w robieniu bronią w obec saméj xiężnéj i xiężniczek, Augusty i Maryi Cambridge, oraz 3500 najznakomitszych osób. Wielu rycerzy wystąpiło już w właściwych ubiorach, heroldowie odgłosem trąb dali hasło do boju, a hrabia Eglingtoun i wicehrabia Alford wystąpili na harc i kruszyli z sobą kopije. Znany margrabia Waterford był także na tych popisach obecny.

Kurs papierów i pieniędzy giełdy Berlińskiéj.

Dnia 20. *Sierpnia* 1839.	Stopa prC.	Na pr. kurant	
		papierami	gotowizną
Obligi długu państwa	4	103$\frac{1}{12}$	103$\frac{5}{12}$
Pr. ang. obligacye 1830. . . .	4	103$\frac{1}{4}$	102$\frac{3}{4}$
Obligi premiow handlu morsk.	—	69$\frac{7}{8}$	69$\frac{3}{8}$
Obligi Kurmarchii z bież. kup.	4	102$\frac{3}{4}$	—
Obligi tymcz. Nowéj Marchii dt.	3$\frac{1}{2}$	102$\frac{1}{4}$	—
Berlińskie obligacye miejskie .	4	104	103$\frac{1}{2}$
Królewieckie dito . .	4	—	—
Elbląskie dito . .	4$\frac{1}{2}$	—	101$\frac{1}{2}$
Gdańskie dito w T.	—	47$\frac{1}{2}$	—
Zachodnio-Pr. listy zastawne .	3$\frac{1}{2}$	102$\frac{3}{4}$	—
Listy zast. W. X. Poznańskiego .	4	105$\frac{5}{8}$	—
Wschodnio-Pr. listy zastawne .	3$\frac{1}{2}$	103	—
Pomorskie dito . .	3$\frac{1}{2}$	103$\frac{5}{8}$	103$\frac{5}{8}$
Kur- i Nowomarch. dito . .	3$\frac{1}{2}$	104$\frac{1}{12}$	103$\frac{7}{12}$
Szląskie dito . .	3$\frac{1}{2}$	103$\frac{3}{8}$	—
Obl. zaległ. kap. i prC. Kur- i Nowéj-Marchii	—	96	—
Złoto al marco	—	215	214
Nowe dukaty	—	18$\frac{1}{2}$	—
Frydrychsdory	—	13$\frac{5}{12}$	12$\frac{11}{12}$
Inne monety złote po 5 talarów .	—	12$\frac{1}{2}$	12
Disconto	—	3	4